

HELSINGIN YLIOPISTON TIETEENTEKIJÄT RY
FORSKARFÖRENINGEN VID HELSINGFORS UNIVERSITET

Puheenjohtajan palsta
**Hallintoa on
uudistettava**

Tilanne UPJ- rintamalla tammikuun lopussa

Stepan Gagarin
Silkkitiellä Keski-Aasiassa

JÄSENLEHTI 1/2006

Sisällys

Puheenjohtajan palsta: Hallintoa on uudistettava	3
UPJ-tilanne tammikuun lopussa	5
HYT:n toimintasuunnitelma vuodelle 2006	7
Pieniä muutoksia yhdistyksen hallituksessa	11
Gagarinin matkassa: Silkkitiellä Keski-Aasiassa	13
HYT sponsoroi jäsentensä liikuntaa	18

Puheenjohtajan palsta

Hallintoa on uudistettava

Yliopiston hallinto on paisunut yli rajojensa. Olemme voineet seurata, miten hallintotehtävien määrä on kasvanut vuosi vuodelta. Kokonaisuuden hallitseminen on jo melkein ylivoimainen tehtävä. Siksi hallintoa on uudistettava, ja valtiovarainministeriö oikeastaan painostaa meitä siihen.

Valtion tuottavuushanke on tänä vuonna ajankohtainen aihe. Hallituksen 11.3.2005 tekemän kehyspäätöksen mukaan vuoden 2011 loppuun mennessä täytetään keskimäärin puolet niistä valtion työpaikoista, jotka vapautuvat henkilöstön poistuman johdosta. Nähtäväksi jää, kuinka tämä tavoite toteutuu opetusministeriön hallinnonalalla. Tuntuu siltä, ettei merkittäviin henkilöstövähennyksiin voida ryhtyä ilman tuotannollisia supistuksia. Supistus voisi esimerkiksi merkitä jonkun alan tutkimuksen ja opetuksen lopettamista kokonaan.

Katseet ovat myös kiinnittyneet hallintoon. Voidaanko saada hallinnollisia säästöjä keskittämällä muu kuin opetushallinto palvelukeskukseen? Ministeriötasolla on syntynyt ajatus siitä, että pari palvelukeskusta voisi hoitaa kaikkien yliopistojen hallintopalveluja. Helsingin yliopisto on tässä suhteessa ryhtynyt vastatoimiin rakentamalla uutta hallinnon ja tukipalvelujen kehittämisen toimenpideohjelmaa, ns. HANKE-projektia.

Muutama vuosi sitten syntyi Helsingin yliopistossa idea, että päätöksenteko ja vastuu pitää siirtää lähemmäksi varsinaista toimintaa. Tässä prosessissa siirrettiin uusia hallinnollisia tehtäviä laitostasolle. Tehtävät lisääntyivät alemmalla tasolla, mutta keskushallinnon virkoja ei kuitenkaan vastaavasti vähennetty. Uusi idea edellyttää, että tietyt hallintotehtävät voidaan keskittää tiedekunnittain. Tätä voidaan tulkita myös niin, että laitosten hallintotehtävät yhdistetään. Idea on sama kuin opetusministeriön, vain pienemmässä mittakaavassa.

Uuden ajattelun mukaista on, että tehtävät halutaan tehdä heti kerralla oikein – ei niin, että samat asiat kulkevat edestakaisin moneen kertaan. Linjaorganisaatiossa voidaan keskittää tietyn hallinnonalan asiantuntijat samaan hallinnolliseen yhteyteen, jossa asiantieto kulkee ylhäältä alas tai alhaalta ylös.

Yliopiston hallinto siihen liittyvine virkoineen on muovautunut pitkän kehityksen kautta. Voi olla, että kehityksen myötä on syntynyt turhia tehtäviä ja virkoja. Tilanteen korjaaminen vaatii kuitenkin paljon kokeilua ja ajattelutyötä. Tarkoituksena on, että tämä prosessi lähtisi liikkeelle tänä vuonna ja että se kestäisi pari kolme vuotta.

Helsingin yliopisto tarttuu tänä keväänä opetusministeriön vaatimukseen. Ensimmäinen vakava keskustelu käydään jo tulosneuvottelussa. Niissä neuvotellaan tulevan kolmivuotiskauden rahoituksesta, mutta myös yliopiston rakenteellisesta kehittämisestä. Opetusministeriö on eri yhteyksissä esittänyt, että Suomen korkeakoululaitos on ylimitoitettu ja että toiminnan järjeistäminen edellyttää päällekkäisten toimintojen poistamista.

Björn Fant

Haluatko HYT:n yhdysjäseneksi
tai mukaan hallitustyöskentelyyn?

Aktiivisia ay-toimijoita tarvitaan lisää.

Ota rohkeasti yhteyttä
Ragnaan (ragna.ronnholm@helsinki.fi)
tai Björniin (bjorn.fant@helsinki.fi)!

UPJ-tilanne tammikuun lopussa

Opetusministeriön neuvotteluryhmä saavutti 16.12.2005 neuvottelutuloksen yliopistojen uudesta palkkausjärjestelmästä. Upj-neuvottelutulos on nähtävissä sekä yliopiston Alma-sivuilla että Tieteentekijöiden liiton web-sivuilla.

A-taulukot voimassa kesäkuun loppuun saakka

Neuvottelutuloksen mukaan yliopistojen tulee arvioida järjestelmään kuuluvien tehtävien vaativuudet ja tämän jälkeen tehtäviä hoitavien henkilökohtaiset työsuoritukset siten, että kaikki arvioinnit on toteutettu 15.4.2006 mennessä. A-palkkaustaulukot ovat voimassa 30.6.2006 saakka.

Kun lopullinen neuvottelutulos on saavutettu – toivon mukaan 31.5.2006 mennessä – uuden palkkausjärjestelmän mukaisia palkkoja ruvetaan maksamaan takautuvasti 1.1.2006 lähtien. Uudet palkat maksetaan vaiheittain siirtymäkauden aikana siten, että palkat maksetaan upj:n mukaisesti täysimääräisesti 1.10.2009 lukien. Jos henkilön uuden ja vanhan järjestelmän palkkojen välinen erotus on käyttöönottoajankohtana enintään 35 euroa, tarkistus toteutetaan hänelle kokonaisuudessaan käyttöönottoajankohdasta lukien.

Takuupalkkajärjestelmän mukaisesti kenenkään palkka ei laske siirryttäessä uuteen palkkausjärjestelmään. Takuupalkassa ovat mukana esimerkiksi tällä hetkellä voimassa olevat tuloksellisuuslisät.

Aikataulu Helsingin yliopiston sisällä

Almassa olevan UPJWeb-järjestelmän kautta tulee tieto tehtävistä, jotka arviointiryhmä on käsitellyt ja joiden uudelleenarviointitarve on harkittava työyksikössä. Kaikki uudet arviointityöt viedään suoraan UPJWeb-järjestelmään. Jatkossa paperiasiakirjoja ei enää

käytetä. Helsingin yliopiston laatimasta uudesta upj-ohjeesta löytyy lisätietoja.

Kaikki vaativuusarvioinnit on saatava valmiiksi ja arviointiryhmien käsiteltäväksi 15.3.2006 mennessä.

Esimies ja työntekijä tarkastelevat yhdessä, onko tarvetta muuttaa viimekeväistä tehtäväkuvausta ja tehdä uusi vaativuusarviointi. Muutokset voivat aiheutua esimerkiksi puutteellisista tehtäväkuvauksista, järjestelmään tehdyistä muutoksista tai tehtävän siirtymisestä järjestelmästä toiseen.

Laitostasolla käydään myös tehtävien arviointiprosessi läpi niiden tehtävien osalta, joita ei ole arvioitu edellisen arviointikierroksen yhteydessä tai jotka tämän jälkeen ovat tulleet uusina käyttöön, samoin niiden tehtävien osalta, joissa on tapahtunut oleellinen muutos aikaisempaan nähden.

Täydentävällä rahoituksella palkatun määräaikaisen henkilöstön arviointi suoritetaan myös tämän kevään aikana. Uudet palkat tulevat kuitenkin maksuun myöhemmin päätettävän aikataulun mukaisesti eli joskus sopimuksen solmimisen jälkeen.

Kaikki henkilökohtaisen työstä suoriutumisen arvioinnit on suoritettu yksikkötasolla 31.3. mennessä, jos aikataulussa vain pysytään.

Henkilökohtaisen työstä suoriutumisen arviointiin voidaan siirtyä vasta, kun vaativuustaso on määritelty.

HYT antaa lisäinformaatiota kotisivuillaan sitä mukaan, kun sitä saadaan.

Björn Fant

HYT:n toimintasuunnitelma vuodelle 2006

Määräaikaiset palvelussuhteet ja apurahatutkijat

Turvalliset palvelussuhteet on taattava, jotta yliopiston perustehtävät, tutkimus sekä siihen perustuva korkein opetus ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen voisivat parhaiten toteutua. Yhdistys pyrkii vaikuttamaan siihen, että määräaikaisten palvelussuhteiden määrää vähennetään ja että määräaikaiset palvelussuhteet ovat vähintään tiedossa olevien projektien mittaisia.

Merkittävin syy yliopistolaitoksen määräaikaisten palvelussuhteiden suureen määrään on ulkopuolinen rahoitus sekä yliopistojen koulutusvirat, jotka ovat luonteeltaan määräaikaisia. Yli kolmasosa yliopiston henkilöstöstä työskentelee tällä hetkellä täydentävän rahoituksen turvin.

Yhdistys pyrkii vaikuttamaan siihen, että täydentävällä rahoituksella työskenteleviä integroidaan entistä paremmin yliopistoyhteisöön ja että he ovat tiiviisti mukana yliopiston tutkija-opettaja-urakehityspotkessa. Tutkijan nimikkeen käyttöä on selvitettävä ja tarvittaessa tarkennettava. Myös tutkijoiden urakehitysmallia on kehitettävä.

Yhdistys valvoo Helsingin yliopiston sisällä yhdessä Tieteentekijöiden liiton kanssa, että apurahatutkijoiden sosiaalitaloudellinen asema paranee apurahaa koskevan lainsäädännön uudistamisen yhteydessä. Yhdistys seuraa liiton uuden tasa-arvostrategian mukaisesti, miten sukupuolten välinen tasa-arvo toteutuu yliopiston henkilöstöpolitiikassa.

Tohtorikoulutettavien asema

Yliopiston ohjeet liittyen Bolognan ns. kolmanteen sykliin koskien tohtorinkoulutusta valmistunevat toimintavuoden aikana. Yhdistys valvoo, että kaikki päätoimiset tohtorikoulutettavat ovat samassa asemassa ja että heille taataan asianmukainen ohjaus. Tohtorikoulutuksessa on etsittävä tasapainoa pakollisten kurssien ja tieteellisen työskentelyn välillä.

Työnantajan pitäisi huolehtia työtehtävien mitoituksesta niin, että ne voidaan tehdä työajan puitteissa. Tutkimustehtävissä joustetaan usein päivittäisissä ja viikoittaisissa työajoissa työn luonteesta johtuen. Työnantajan on huolehdittava siitä, että työaikajoustoilla tuetaan vastaavasti tutkijoiden mahdollisuutta huolehtia perhevelvoitteistaan. Myös kolmannen syklin antamat aikarajoitukset on otettava huomioon töiden mitoituksessa. Mahdollisista vanhempainvapaista aiheutuvat viivästyksset on otettava huomioon väitöskirjan valmistumisaikatauluja arvioitaessa.

Yliopiston henkilöstöpolitiikkaan ja johtamiskulttuuriin vaikuttaminen

Yhdistys pyrkii edelleen vaikuttamaan siihen, että yliopiston henkilöstöpolitiikka ja johtamiskulttuuri kehittyisivät henkilöstöä tasa-arvoisesti kohteleviksi. Yhdistys käy tiivistä dialogia yliopiston keskushallinnon ja muiden tasojen työnantajapuolten kanssa ja ottaa aktiivisesti osaa uuden henkilöstöpoliittisen ohjelman kehittämiseen.

Yhdistyksen jäsenet toimivat aktiivisesti yliopiston eri hallintoelimissä ja työryhmissä, jotta HYT:n näkemykset otettaisiin huomioon yliopiston ja sen henkilöstön kehittämisessä. Yliopistomaailmaa koskevaan keskusteluun osallistutaan monipuolisesti eri viestimissä. Yhdistys tukee tätä toimintaa neuvomalla ja kouluttamalla aktiivisia jäseniään. Erilaisia koulutus- ja muita tilaisuuksia järjestetään yhdistystoiminnan tehostamiseksi. Yhteydenpitoon yhdyshenkilöiden, yhdistyksen hallituksen ja muiden aktiivien kesken tullaan panostamaan.

Uusi palkkausjärjestelmä

Mahdollisesti vuonna 2006 voimaan tuleva uusi palkkausjärjestelmä on todellinen haaste monella tasolla. Yhdistyksen edustajat ovat olleet aktiivisesti mukana upj:n kehitys- ja neuvotteluvaiheessa, mutta järjestelmän käyttöönotto vaatii edelleen aktiivista panosta, jotta käyttökelpoinen ja toimiva uusi

palkkausjärjestelmä saadaan rakennetuksi Helsingin yliopistoon.

Uusi järjestelmä tulee lisäämään luottamusmiestemme työtaakkaa. Vuonna 2004 rekrytoitujen uusien luottamusmiesten kouluttaminen ja tukeminen on tästä syystä yhdistykselle keskeinen tehtävä. Uuteen järjestelmään siirtyminen erilaisine palaverineen ja kehityskeskusteluineen tulee huomioida myös työntekijöiden työaikasuunnitelmassa.

Yhdistys tulee seuraamaan tarkasti, miten sukupuolten välinen tasa-arvo toteutuu uuden palkkausjärjestelmän käyttöönotossa. HYT edellyttää, että yksityiskohtaiset palkkatilastot ovat saatavilla, jotta upj:n toteutumista voidaan pätevästi arvioida myös sukupuolittain.

Tutkinnonuudistus

Tutkinnonuudistus on aiheuttanut muutoksia ja paineita etenkin opetushenkilökunnalle. Sen synnyttämä opetusresurssien lisätarve on ratkaistava muulla tavoin kuin kasvattamalla nykyisen opetushenkilöstön työtaakkaa. Kaksivaiheiseen tutkintoon liittyy uutena asiana mm. henkilökohtaisten opintosuunnitelmien (HOPS) laatiminen opiskelijoiden kanssa, mikä näkyy opetushenkilöstön työmäärän lisääntymisenä.

Virkarakenteen soveltaminen ja kehitys

Tutkija-opettajien etenemismahdollisuudet on turvattava. Tähän tavoitteeseen HYT pyrkii vaikuttamalla uuden virkarakenteen soveltamiseen. Virkarakennetta pitää kehittää niin, että post doc -vaiheen jälkeiselle urakehitykselle syntyy myös yliopistossa paremmat mahdollisuudet. Virkarakenteen vinoutumat tulee ottaa huomioon uudessa palkkausjärjestelmässä.

Valtioneuvoston hyväksymässä kehittämissuunnitelmassa yliopistojen ja Suomen Akatemian tulee yhdessä vahvistaa ammattimaisen tutkijanuran edellytyksiä, ja tutkijoiden työmahdollisuuksia tulee kehittää suunnitelmallisesti tutkijanuran eri vaiheissa.

Opetusministeriö on asettanut tutkijanuratyöryhmän laatimaan ehdotuksen strategiaksi, millä tutkijanurasta voisi tulla

entistä houkuttelevampi ja kilpailukykyisempi. Työryhmän raportti on valmiina vuoden 2006 alussa, ja HYT pyrkii aktiivisesti liiton kautta vaikuttamaan siihen, että strategiaehdotusta sovelletaan jäsentemme kannalta positiivisesti.

Yhteistyö

Edunvalvonnan kannalta tärkeää on tiivis, rakentava yhteistyö muiden yhdistysten kanssa ja vaikuttaminen Tieteentekijöiden liitossa ja sitä kautta AKAVAssa. Yhteistyötä yliopistossa toimivien muiden ammattijärjestöjen kanssa jatketaan ja kehitetään edelleen.

Viestintä ja julkisuuskuva

Toimintavuoden aikana HYT panostaa viestintään ja vastuuntuntoiseen tiede- ja sivistysyliopiston puolustamiseen. Jäseniä rohkaistaan osallistumaan keskusteluun yliopiston asemasta yhteiskunnassa ja tieteentekijöiden roolista ja työedellytyksistä yliopiston sisällä. HYT näkyy edelleenkin säännöllisesti *Yliopisto-* ja *Yliopistolainen*-lehdessä.

Oma jäsenlehti ilmestyy neljä kertaa vuodessa ja sen sisältöä ja ulkoasua tullaan edelleen kehittämään. Yhdistys lisää näkyvyyttään kehittämällä edelleen kotisivujaan. Sivuilla on nyt myös ruotsin- ja englanninkieliset osiot. Aktiivisella tiedottamisella edistetään jäsenhankintaa.

HYT:n edustajat Tieteentekijöiden liitossa

Tieteentekijöiden liiton (TTL) syysliittokokous valitsi liiton hallitukseen kolme yhdistyksemme jäsentä. Yliopistonlehtori **Ragna Rönnholm** valittiin uudelleen liiton toiseksi varapuheenjohtajaksi, ja hallituksen varajäseniksi valittiin assistentti **Paula Iiveskivi** ja yliopistonlehtori **Juhani Sipilä**.

Pieniä muutoksia yhdistyksen hallituksessa

Helsingin yliopiston tieteentekijöiden syyskokouksessa 30.11.2005 yhdistyksen nykyinen puheenjohtaja **Björn Fant** valittiin puheenjohtaksi uudelle kaksivuotiskaudelle. Samalla yhdistykselle valittiin uusi hallitus, joka ei kokoonpanoltaan poikkea paljoakaan edellisvuotisesta.

Uuden hallituksen järjestäytymiskokouksessa 16.1.2006 varapuheenjohtajaksi valittiin uudelleen **Ragna Rönnholm**. Sihteerin ja tiedotusvastaavan tehtävät yhdistettiin ja tointa hoitamaan valittiin **Juhani Sipilä**. Taloudenhoitajaksi valittiin edelleen **Pirkko Lehtonen**. Hallituksen kokouksissa sihteerinä toimii entiseen tapaan toimistos sihteeri **Maria Ilveskivi**.

HYT:n hallitus vuonna 2006

Puheenjohtaja: **Björn Fant** (Fysikaalisten tieteiden laitos)

Jäsen / varajäsen

Outi Alanko-Kahiluoto (Taiteiden tutkimuksen laitos)

Varajäsen: **Tuula Niskanen** (Bio- ja ympäristötieteiden laitos)

Arto Miettinen (Geologian laitos)

Varajäsen: **Anu Kaakinen** (Geologian laitos)

Juhani Sipilä (Suomen kielen ja kotimaisen kirjallisuuden laitos)

Varajäsen: **Anne Holli** (Yleisen valtio-opin laitos)

Matti Kaikkonen (Peruseläinlääketieteen laitos)

Varajäsen: **Irmeli Happonen** (Kliinisen eläinlääketieteen laitos)

Miia Leinonen (Käytännöllisen teologian laitos)

Varajäsen: **Risto Uro** (Eksegetiikan laitos)

Päivi Ekholm (Soveltavan kemian ja mikrobiologian laitos)

Varajäsen: **Leena-Maija Åberg-Reinke** (Kielikeskus)

Timo Saarinen (Bio- ja ympäristötieteiden laitos)

Varajäsen: **Mervi Naakka-Korhonen** (Kulttuurien tutkimuksen laitos)

Ritva Kivikkokangas-Sandgren (Maantieteen laitos)

Varajäsen: **Paula Ilveskivi** (Julkisoikeuden laitos)

Ragna Rönholm (Bio- ja ympäristötieteiden laitos)

Varajäsen: **Heino Vänskä** (Bio- ja ympäristötieteiden laitos)

Tapani Kaakkuriniemi (Aleksanteri-instituutti)

Varajäsen: **Pirjo Nikula-Ijäs** (Bio- ja ympäristötieteiden laitos)

Katarina Koskiranta (Kulttuurien tutkimuksen laitos)

Varajäsen: **Jorma Harju** (Tähtitieteen laitos)

Yhteystiedot löydät kotisivuiltamme.

Jäsenmaksun minimimäärä nousee

Opettajien työttömyyskassa nostaa jäsenmaksua vuodelle 2006. Kassan jäsenten työttömyys on viime vuosina kasvanut ennakoitua enemmän, ja kassan tilinpäätös oli vuonna 2005 alijäämäinen. Koska myös vuonna 2004 kassa teki alijäämää, on kassan oma pääoma (tasoitusrahasto) vakuutusvalvontaviraston sallimalla alarajalla.

Tämän vuoksi apurahatutkijat, äitiys-, isyys- ja vanhempainlomalla olevat (palkaton aika), hoitovapaalla olevat, asevelvolliset, työttömät, vuorotteluvapaalla olevat, opiskelijat (ei palkkatuloja eikä apurahaa) sekä muusta syystä palkattomalla virkavapaalla olevat maksavat nyt jäsenmaksua **5 euroa** kuukaudessa.

Gagarinin matkassa

Silkkitiellä Keski-Aasiassa

Lokakuun jälkipuoliskolla vietin kahden viikon rupeaman Keski-Aasiassa, pääosin Kazakstanissa ja Uzbekistanissa. Uppsalalainen sosiologi Göran Therborn, joka on Ruotsin sosiologian grand old man, ehdotti matkaa jo toista vuotta sitten, kun järjestimme pääkaupunkitutkimuksen konferenssia Helsingissä. Matkan tarkoitus oli olla fact-finding mission Therbornin tutkimusprojektia varten, jonka otsikko on ”Capitals and nations: – The Political Iconography of Capital Cities”.

Projektin lähtökohta on: Pääkaupungit ovat poliittisen vallan ilmentymiä. Niihin sisältyy symbolisia funktioita sikäli, että ne edustavat valtiotaan ja maataan/kansaansa. Tätä symboliikkaa voi tutkia empiirisesti neljästä perspektiivistä:

- pääkaupungin spatiaalinen ilme
- arkkitehtuurin malli ja tyylit
- julkisen monumentaalisuuden malli
- julkisen tilan ”nomenklatuura”: ketä kunnioitetaan.

Saksan yhdistymisen aiheuttama pääkaupunkiongelma (Bonn vai Berliini?) on viime vuosien harvoja tapauksia, jossa tämä tutkimuksen ongelma on konkretisoitunut arkipäivän keskustelujen tasolla. Tietysti myös itäisessä Keski-Euroopassa on joukko kaupunkeja, joista (jälleen) on tullut pääkaupunkeja. Jotkin niistä, kuten Bratislava, ovat joskus olleet pääkaupunkeja, toiset, kuten Skopje, eivät koskaan.

Euroopan ulkopuolelta löytyy ainakin kaksi valtiota, jotka ovat perustaneet aivan uudet pääkaupungit: Brasilia 1960-luvulla ja Nigeria 1990-luvulla. Lisäksi Burman sotilashallitus on juuri viime viikkoina päättänyt siirtää pääkaupungin statuksen Jangonista / Rangoonista sisämaahan.

Keski-Aasia on monessa suhteessa mielenkiintoinen alue. Se on täynnä ikivanhaa keskiaikaista kulttuuria lukuisine

monumentteineen, joita tosin maanjäritykset ovat paljolti tuhonneet. Se on myös vanhan, Euraasian mantereen sisäisen kaupankäynnin keskeistä aluetta. Silkkitie Kiinasta Persiaan ja Arabiaan kulki juuri näitä tienoita pitkin. Sen merkitystä soi 1600-luvulta lähtien vilkastunut merenkulku ja sen toimitusvarmuuden paraneminen uudella ajalla.

Keski-Aasia on myös siinä mielessä kiinnostava alue, että alueen suurin valtio Kazakstan on 1990-luvulla siirtänyt pääkaupungin kesemmäksi maata. Pieni provinssipääkaupunki Akmola vaihtoi nimeä vuonna 1997, ja siellä aloitettiin ennennäkemätön julkisten rakennusten pystyttämishjelma. Vanha pääkaupunki Almaty eli Alma-Ata sijaitsee maan kaakkoisnurkassa Kirgisian rajan ja Tien Shan -vuoriston tuntumassa vain 180 kilometrin päässä Kirgisian pääkaupungista Bishkekistä, entisestä Frunzesta, joka sitä ennen kulki nimellä Pishpek.

Uusi itsenäinen Kazakstan tarvitsi pääkaupungin, joka ei olisi Kirgisian eikä Kiinan välittömässä läheisyydessä. Siksi tasaiselle arolle ruvettiin rakentamaan kiiltokuvakaupunkia.

Toisaalta Uzbekistanin pääkaupunki Tashkent on vanhastaan toiminut Keski-Aasian maiden keskuspaikkana. Siellä on järjestetty valtiojohtajien tapaamisia, siellä on ollut lentoreittien solmukohta ja sieltä käsin on lähdetty tutustumaan keskiaikaisiin kulttuurimuistomerkkeihin.

Kazakstan on rikastunut öljyn poraamisella ja viennillä. Öljy kulkee Kaspian meren rantamilta putkia pitkin Mustanmeren rannalle tai Keski-Eurooppaan. Kaasuakin maan uumenista on löytynyt, mutta öljy näyttää olevan huomattavasti tärkeämpi artikkeli. Koska öljyn ja sen oheistuotteiden hintataso on korkealla ja on noussut kaiken aikaa, ei voi välttyä siltä vaikutelmalta, että rahaa väkisinkin kertyy valtion kassaan, eikä kaikelle rahalle ole ollut oikein luontevia sijoituskohteita. Poliittinen johto on ollut pitkään melko autoritaarinen, ja niinpä se on pyrkinyt manifestoimaan valtaansa rakentamalla monumentaalikohteita.

Almaty

Kaupunki on nuori ollakseen vanhan kulttuurin tyyssija: venäläiset perustivat sen vuonna 1854, ja sotilaslinnakkeen nimi oli Vernyi eli Uskollinen, kunnes siitä vuonna 1921 tuli Alma-Ata ja edelleen vuonna 1993 Almaty. Rakennuskanta on pääosin alle satavuotiasta maanjäristysten vuoksi. Viime vuosikymmeninä järjestyksiä ei tosin ole sattunut, mutta hotellin infokansiossa oli erillinen ohjesivu, mitä pitää tehdä ja mitä ei saa tehdä, jos järjitys sattuu kohdalle.

Almatyn ilmasto on leuto. Tien Shan -vuoristo aiheuttaa jopa samantapaista ongelmaa kuin Ateenassa, eli ilma ei vaihdu tarpeeksi. Smog on tuttu ongelma Almatyssa. Toisaalta talvet eivät ole kylmiä. Almatyn mehukkaat omenat olivat aikoinaan hyvässä maineessa ympäri Neuvostoliiton. Puolentoista kilometrin korkeudella sijaitsevan kaupungin talviurheilustadionilla luisteltiin vielä 1970-luvulla monet pikaluistelun maailmanennätykset.

Astana

Uusi pääkaupunki Astana puolestaan sijaitsee tuhat kilometriä pohjoisempana keskellä aromaisemaa. Saimme esimakua arotuulesta ja räntäsateesta ollessamme siellä lokakuun 23. päivänä. Hieman se muistutti talvea Arkangelissa, joskin ilma oli kuivempi. Kuuleman mukaan talvella saattaa olla 30-40 asteen pakkaset, minkä takia kaupunki ei tunnu olevan erityisen suuressa huudossa ”eteläisessä pääkaupungissa”, kuten Almatya edelleen kutsutaan.

Esimerkiksi suurlähetystöt ovat Venäjää lukuunottamatta päättäneet pysyä Almatyssa, ja siellä pysyy myös liike-elämä. Astanan pääelinkeino on hallinto, ja se kyllä näkyy kaupungissa. Ishim-joen vasemmalle rannalle on kohoamassa valtava monumentaalirakennusten alue, jonka keskellä avautuu noin kahden kilometrin mittainen avenue. Toisessa päässä on

presidentin palatsi, joka yhdistää klassista ja uutta rakennustapaa. Muutenkin rakennustapa on paitsi gigantista, myös orientoalisen tyylin ja nykypäivän asiallisuuden yhdistelmää. Kaupungin rakennustyömaa on huomattavasti suurempi kuin Berliinissä nähty pääkaupunkirakentamishjelma 1990-luvulla.

Nimi Astana tarkoittaa yksinkertaisesti pääkaupunkia kazakin kielellä. Aiempi nimi oli Akmola eli Akmolinsk, ja aron uudisraivaushjelman kunniaksi se nimettiin 1961 uudelleen Tselinogradiksi eli uudisraivaajien kaupungiksi.

Joen rannalla kohoaa komea Euraasialaisen yliopiston päärakennus. Yliopiston arkkitehtuurin tiedekunta otti meidät lämmöllä vastaan, ja kaikesta näki muutenkin, ettei siellä podettu rahan puutetta.

Tashkent

Jos Kazakstan on nouseva öljyvaltio, niin Uzbekistan on paljon perinteisempi ellei vanhanaikaisempi yhteiskunta, jolla on monia kehitysmään piirteitä. Tämä ei silti tarkoita, että elämä olisi jotenkin huonompaa naapuriin verrattuna, paitsi että maata johdetaan vanhan ajan tyrannian tapaan. Vaaleja ei pidetä tai jos pidetään, niiden tulokset ovat karkeasti vääristelyjä. Kansalaisjärjestöt on pantu ahtaalle ja niitä on määrätty lakkautettavaksi joukkomitassa.

Tashkent on vanha silkkitien solmukohta yhdessä Samarkandin, keskiaikaisen pääkaupungin kanssa. 1960-luvulla sattunut maanjäristys tuhosi suurimman osan kaupungista, minkä vuoksi rakennuskanta on pääosin uutta. Onneksi monet vanhat moskeijat ja madrassat (koraanikoulut) ovat jääneet pystyyn. Kaksimiljoonainen kaupunki on rakennettu väljästi, puistoja on paljon ja korkeita rakennuksia varsin vähän. Kaupunkia ja ympäröivää yhteiskuntaa ovat hallinneet ainakin samanidit, timuridit, persialaiset ja mongolit. Viime mainituista Tšingis-kaani hävitti kaupungin vuonna 1219, mistä syystä häntä ei muistella

hyvällä. Sen sijaan 1300-luvulla vaikuttanut Amir Timur – tai Timur Lenk tai Tamerlane – on saanut lähes suojelupyhimyksen aseman Uzbekistanin viralliselta taholta.

Tashkent kilpaili vielä 1800-luvulla johtopaikasta Buharan emiraatin kanssa. Tashkentia pidettiin rikkaimpana kaupunkina, kun taas Buhara oli arvostusasteikossa korkeammalla. Buharan viimeinen emiiri suistettiin vallasta vuonna 1924, kun bolševikit valtasivat Turkestanin.

Keski-Aasia matkailukohteena

Olisiko suomalaisilla opittavaa Keski-Aasiasta matkailumielessä? Ehdottomasti kyllä. Vaikka viime keväänä Uzbekistanissa yritettiin kansannousua, maa on kuitenkin varsin turvallinen ulkomaalaiselle. Valmismatkoja sinne ei meiltä järjestetä, mutta Venäjältä ja Keski-Euroopasta (mm. Saksasta) kylläkin. Kazakstan on hyvin samantyylinen maa kuin Venäjä yhteiskunnan rakenteen ja toiminnan suhteen.

Jos joku aikoo omiin päin matkustaa sinne, vaikeutena on vain viisumin hankinta, eikä sekään kovin vaikeata ole. Sen saa joko Moskovassa olevista konsulaateista tai ainakin Kazakstanin kertaviisumin myös Almatyn lentoasemalla, jos on mukana kutsu joltakin paikalliselta taholta, esimerkiksi matkatoimistolta. Auttava venäjän kielen taito olisi hyvä käytännön järjestelyjen helpottamiseksi, muttei se välttämätöntä ole. Etenkin Uzbekistanin vanhat uskonnolliset ja kaupalliset keskuksset, Samarkand ja Buhara palkitsevat näkymillään, samoin Kazakstanin uudempi pääkaupunki Astana erikoisuudellaan.

Eteläosissa kesäaika on sietämättömän kuumaa, joten paras aika matkailulle on syys- ja lokakuun aika. Suosittelen!

Stepan Gagarin

HYT sponsoroi jäsentensä liikuntaa

Yliopistoliikunta tarjoaa ilmoituksensa mukaan ”kaikkea, mitä liikkuva, tai vasta liikkumista suunnitteleva, (yliopistolainen) kaipaa”. Lisätietoja: <http://liikunta.halvi.helsinki.fi/yol/web/>

Helsingin yliopiston tieteentekijät tarjoaa jälleen vuonna 2006 jäsenilleen jäsenetuna 50 % subvention 12, 6, 3 ja 1 kuukauden Yliopistoliikunnan liikuntatarroista. Jäsen voi itse valita haluamansa tarran.

Subvention ehtona on:

- hakija on HYT:n jäsen
- hakija kuuluu Helsingin yliopiston henkilökuntaan
- hakijan liikuntaa ei tueta muiden (esim. laitos tai osasto) taholta

Tarraa ostettaessa Yliopistoliikunnan virkailijalle esitetään:

- todistus yliopiston henkilökuntaan kuulumisesta
- Tieteentekijöiden liiton jäsenkortti
- vakuutus kuulumisesta HYT:iin (SATY:n jäsenet eivät ole oikeutettuja subventioon)

HYT:n jäsen maksaa tarraa hankkiessaan virkailijalle puolet tarran kokonaishinnasta. Yliopistoliikunta ja HYT hoitavat keskenään loppuosan laskutuksen.

Lisätietoja: matti.kaikkonen@helsinki.fi
[http://www.mv.helsinki.fi/home/mkaikkon/HYT/
Liikuntasopimus.htm](http://www.mv.helsinki.fi/home/mkaikkon/HYT/Liikuntasopimus.htm)

Antoisia liikuntahetkiä!

Matti Kaikkonen

Päivitä jäsentietosi

Ilmoita HYT:n toimistoon Maria Ilveskivelle (hytieteentekijat@helsinki.fi, puh. 191 44621), jos olet muuttanut tai jos virka- tai työsuhteessasi on tapahtunut muutos.

Mikäli sähköpostisi on jotain muuta kuin etunimi.sukunimi@helsinki.fi, niin ilmoitathan siitä toimistolle. Tämä siksi, että saadaan tehostetuksi tiedotusta.

Ilmoita myös, kun oppiarvosi muuttuu. Edunvalvonta on helpompaa, jos tiedot jäsenistöstä ovat täsmälliset ja ajantasaiset.

HELSINGIN YLIOPISTON TIETEENTEKIJÄT
FORSKARFÖRENINGEN VID HELSINGFORS UNIVERSITET

Postiosoite: PL 26, 00014 HELSINGIN YLIOPISTO

Käyntiosoite: Teollisuuskatu 23 A, 3. krs

Puhelin: (09) 191 44621

Sähköposti: hy-tieteentekijat@helsinki.fi

Kotisivu: www.helsinki.fi/jarj/hyt

Toimistosihteerit: MARIA ILVESKIVI, puh. 191 44621

Toimistossa on puhelinpäivystys torstaisin klo 15–17;
muuna aikana voit jättää viestin puhelinvastaajaan
tai lähettää sähköpostia – sinuun otetaan yhteyttä.

Voit myös kääntyä oman luottamusmiehesi
tai alla mainittujen henkilöiden puoleen:

Puheenjohtaja ja pääluottamusmies:

BJÖRN FANT

puh. 191 50619, 050 500 3280, sähköposti: bjorn.fant@helsinki.fi

Varapuheenjohtaja:

RAGNA RÖNNHOLM

puh. 191 59024, sähköposti: ragna.ronnholm@helsinki.fi

Sihteerit ja tiedotusvastaava:

JUHANI SIPILÄ, puh. 191 23300, sähköposti: juhani.sipila@helsinki.fi

Jäsenlehden toimitti ja taittoi JUHANI SIPILÄ